

Centralbureau
Europa

Berlin W. 15. 28. 8.

UJ

KELT

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Ne nyulj a zsidóhoz!

Komoly történelemtudósok állítják, hogy a középkor ezernégyszázkilencvenegyben kezdődött. Ezernégyszázkilencvenkettőben kezdte fel Kolumbusz Kristóf Amerikát és ezzel állítólag kezdetét vette volna az újkor. A történészeknek van is némi igazuk, az új világ felfedezésével új korszak nyílt az emberiségnek, a munka, a vállalkozás, a kereskedés, a kőszobrászok szabadság aranykora. Egy-két ország a gazdaság és a virágzás alkora lehetősége előtt állott, mint még soha. Így többek között Spanyolország, amely a két hatalmas kontinenst, Északamerikát és Délamerikát, a köztük felsorakozó szigetvilággal együtt a maga hatalmas telekkönyvébe iktatta s amely olyan végtelen területeken tett szert uralomra, hogy egyik uralkodója kérkedve jelenthette ki: „Birodalomban sohase megy le a nap.” De kétségbe is vonható, vajjon végetért-e a középkor ezernégyszázkilencvenkettővel és vajjon végetért-e egyáltalán. Mi nem a felfedezések századaitól számítjuk az ember új korát, mégcsak nem is a technika sugárzó találmányainak idejétől, mi onnan számítjuk... nem, mi még sehonnan. A középkor még nem múlt el, még kísért ezernégyszázkilencvenkettő szelleme. Nem Kolumbusz évének szelleme, de egy nyugtalanabb indulásé, mert a ragyogó esztendőben történt a zsidó nép kiűzése Spanyolországból. Az inkvizíció kinyújtotta égő hasábkarjait s a szerencsétlen nép, amely se a hitehagyottságot nem vállalta, sem a halált, kidobta életét a lengeteg gályákra, amelyek vitték őket vágyaik világába felé, keletre. Ezernyi ezer család ment az új hontalanságra a büszke, gazdag és katolikus spanyolok földjéről. A büszke, gazdag és katolikus ország mielőtt kirugta őket, elkobozta a vagyonukat, minden ingatlan és ingó jószágukat. De a zsidóban élő energiák nem hagyták pusztni a sádnitűzöttet. Megtelepedett Keleten, Levántában, a Balkánon, az akkori Törökországban s szorgalmával, képességeivel, tudásával és élni akarásával új erőre virágozott és új virágzásnak indította maga körül az alvó s a tanyá szegénységét.

Az egyszerű észszerűség azt hangoztatja, hogy Spanyolország ezernégyszázkilencvenkettőben kezd fölfelé menni a gazdaság és a hatalom meredekén. Két irányból gazdagodott: kívülről Amerikával, belülről a százszázszor zsidó évszázados hangyamezsgájának az eredményével, azokkal a vagyonokkal, amiket a nemes grandok és hídelgők népe magának jelentett ki. A tapasztalat az ellenkezőjét tud. Az újkor küszöbén csakugyan megasán trónolt Spanyolország a többi ország felett, de a hanyatlás évei gyorsan jelentek, az ország eszszott, egyre lejjebb és lejjebb, míg elérkezett mai stádiumába, amikor Európa egyik legjelentéktelenebb és legszegényebb országa, noha még mindig vannak gyarmatai és jóllehet még mindig Európa legszegényebb részén fekszik. Nem nehéz megtalálni az összefüggést, Spanyolország súlyosan megbőnbödté, hogy a legkatolikusabb országává vált a világnak, súlyosan megsínylette, hogy kikérgette közgazdasági élete legfűgőbb és leghatékonyabb elemét, a zsidóságot. És ez nem csak összefüggés, amire a jó logika rábukkan, ez kegyetlen és tudott valóság. A spanyolok rég tudnak róla, bár bizonyos, hogy nemes hallgatással igyekeztek ezt a tudomásukat a világgal és a gyűlölt zsidókkal nemközlölni. De a torreador-nép bösz hallgatása is elmúlt, a szegénység szorongat és megszólaltat. Évek óta egyik legkedveltebb témája a spanyol közéletnek: „hozzuk vissza

a zsidóinkat.” Kezdi észrevenni a zsidó nép nagy gazdasági képességét, mozgató és teremtő erejét, és bizonyos méla spanyol elrészekenyléssel veszik észre, hogy a zsidók a számkivetésben sem felejtették el Andaluza mézédés nyelvét, a quadalquiviri rónák méltóságosan hőmpölygő idiómiáit, de kűrn a második számkivetésben is spanyolul írnak és beszélnek, mert ez a nyelv nekik, ha nem is olyan szent, csaknem olyan kedves, mint az első őshaza nyelve. A spanyol grand a zsebébe néz, amely fűres s a szívébe néz, amely tele van és azt mondja: hát hozzuk vissza őket.

Addig-addig mondja, míg a mottó végre kilendül szimpla életéből, amely nem több óhajnál és olyan életet kezd elni, amely már mozgalom. Spanyolország szenátorai komoly mozgalmat kezdtek a négyezer éve eltűnt zsi-

dóság visszatérítésére. Ha megkezdtek, végre is bajtják. Bár nem olyan könnyű a dolog, mert a hisziasai szefárdok, a szalonikii spanyol zsidók és azok a még el nem azéledt tömegek, amelyek visszatelepíthetők volnának, nem mennek ám csak egy egykettőre udvarias hívásra. Egyrészt nem engednék őket, mert mindenütt tudják, mit veszítenek a távozásukkal, de ha engednék is, mi vár rájuk egykori hazájukban? A spanyol parasztot évszázadokon át szisztematikusan nevelték a zsidógyűlölésre: vajjon megtudták-e érteni vele márióholnapra, hogy a zsidó erős gazdasági szellemére szüksége van neki is, mint a betevő falatra? Nehéz feladat ma, amikor meglett népek és irányok se akarják megtanulni. Pedig ott van Spanyolország esete és véres tanulsága: Ne nyulj a zsidóhoz!

A kisantant demokráciát követel Magyarországon

A királyi pár Tihanyban — Ostenburgot elfogták — Csehország folytatja a mozgósítást — Jugoszlávia is mozgósít — A Bethlen-kormány revizió alá veszi politikáját — Héjjas fogva tartja a soproni antantbizottságot

— Az Új Kelet tudósítójától —

Károly és Zita nincsenek már Tatán, ahol a magyar kormány csapatai foglyul ejtették őket. Szerdán a magyar kormány az antant hatalmak budapesti megbízottáival egyesülően Habsburg Károlyt és feleségét különvonaton elvitték Tataról. A királyi pártal együtt ment környezeté és a tatal kastély tulajdonosa. Eszterházy gróf. A különvonat Szekesfeherváron keresztül ment. A szekesfehervári pályaudvart a különvonat érkezésekor lezárták a közönség elől, amely nagyszámban töltött az állomás épülete elé. Az állomáson gróf Károlyi főispán és felesége, Zichy grófnő fogadták a fogly vendégeket. Károly és Zita az állomáson leszállottak a vonatról és elbeszélgettek a fogadásukra megjelent vármegyei előkelőségekkel. A pályaudvaron a királyi párra a Rakovszky császárfőhadnagy vezetésével kirendelt esendőrközlőmenny vigyázott. Délre tíz órakor a különvonat Tihany felé indult. Még a szerdai nap folyamán megérkezett a vonat Tihanyba, ahol

a királyi párt és környezetét a tihanyi apátság rendházában helyezték el.

ahol őrzik mindaddig, míg az antant hatalmak végleges tartózkodási helyét meg nem állapítják. Az exkirály és családja internálási helyében még nem állapodtak meg a szövetséges nagyhatalmak. Szó van arról, hogy Károlyt az angol kormány helyett az olasz kormány fogja internálni. Az olasz kormány a pármái birtokon helyezné el a királyi családot, mégpedig Pianoreban, ahol Zita királyné született. A külföldi lapok azonban ezzel a megoldással nincsenek megelégedve, és azt követelik, hogy az európai szűrésföldtől távoleső valamelyik szigetesepertre száműzzék a királyt.

A Remter ügydökség úgy értesül, hogy az Ascenzion-szigetekre vagy a Kanári-szigetekre viszik a száműzötteket, ahol erős katonai őrzet alatt fogják tartani őket.

Az újvidéki angol dunai flottilla parancsnoksága rendeletet kapott, hogy a flottilla heggya el az újvidéki dunai kikötőt és tartson Budapestre. Ennek a felvonulásnak nem demonstratív jellege van, a beavatottak úgy tudják, hogy a királyi párt és környezetét az angol dunai hajókra fogják tenni és a Dunán

ieviszik a Fekete-tengerre. Ott egy angol hadihajóra helyezik őket, amely azután elviszi a száműzötteket internálási helyükre. Az Est munkatársa ezekkel az intézkedésekkel felkereste a budapesti angol követet, akitől megkérdezte, hogy mik az angol kormány szándékai. Hohler angol ügyvivő elmondta, hogy ebben a kérdésben már táviratot intézett a londoni kormányhoz, egyelőre azonban nem kapott feleletet.

A Károly-puccs katonai megszervezéséről közli

Ostenburg őrnagyot Tatán környékén egy kukoricásban elfogták, ahol két napig bujkált Kurecz ezredessel

és több tiszttel együtt. Ostenburgot és Kurecz alezredest tegnap este kilenc órakor vitték erős katonai fedezet mellett Budapestre. A budapesti pályaudvaron a körletparancsnokság megbízottai vették át őket, akik bekisértek a Margit-köruti katonai fogházba. Ugyancsak a Margit-köruti katonai fogházba vitték azokat a tiszteket is, akik résztvettek a Károly-puccsban. Közöttük van Lörcinzi tábornok, Győr volt parancsnoka, Achác és Köhler ezredes, Gebhardt őrnagy és több törzstiszt, akik bűnösök a király hazahozatalában. Ezek ellen nyomban megindítják a bűnvádi eljárást. Ostenburg ellen, aki a csendőrséghez tartozott, a csendőrfelügyelőség ügyésze folytatja le a vizsgálatot.

Még nincs eldöntve, hogy statáriális vagy rendes bíróság elé állítják őket.

Még több letartóztatás várható.

A svájci lapok közlik, hogy Károly szökrése előtt levelet írt a svájci szövetségtanács elnökének, amelyben kéri, hogy vigyázzon gyermekeire, mert abban az esetben,

ha a trónfoglalási kísérlet nem sikerül, és felesége ügyilkösséget követnek el.

A bukott exkirály az ügyilkösséget nem követte el, ellenben a svájci szövetségtanács ma végleg elhatározta, hogy Károlyt egész kíséretével kintassítja Svájcba, beleértve a család valamennyi tagját. Károly különben elfogatása előtt Hartensteintől levelet írt egy magasállású személyiségnek is, abban bejelenti, hogy a magyar koronáról semmiesetre se fog lemondani.

A nagyhatalmak érintkezése a magyar

kormányral a királypuccs leverése óta barát-ságos hangon történik. A szövetségesek jegyzéke, amelyben a király kiadását kéri, már megérkezett Budapestre. Ugyanez a jegyzék követeli, hogy Károly forma szerint mondjon le a magyar trónról. A nagykövetek konferenciája fogja végrehajtani a szövetségeseknek Károlyra vonatkozó elhatározásait. A nagyköveti konferencia határozata nemcsak Károlyra, hanem fiaira, József főhercegre és fiaira, Albrecht főhercegre és Frigyes főhercegre is kiterjeszteni kívánja a trónfosztást. Az antant budapesti képviselői ebben az ügyben tegnap Bethlen miniszterelnököt felkeresték, akivel hosszan tárgyaltak. A Temps szerint

a nagykövetek tanácsa a budapesti kormánynak magatartásáért elismerését fogja kifejezni.

Benes cseh miniszterelnök a „Matin” tudósítójának nyilatkozott a magyarországi puccskisérletről. A puccskisérlet arra indította a kisantantot, hogy megtegye mindazokat az intézkedéseket, amelyek minden hasonló kísérletet megakadályozzanak. Bár Magyarországból kedvező hírek érkeznek,

Csehország folytatja a mozgósítást.

A Habsburg-kérdést egyszersmindenkorra el kell intézni. A cseh kormány követeli a lefegyverzés végrehajtását, a nyugatmagyarországi kérdés végleges megoldását. A „Neues Wiener Tageblatt” írja, hogy Prágában és Belgrádban nem tekintik befejezettnek Magyarország legújabb konfliktusát. A prágai és belgrádi kormány követeli a velencei jegyzőkönyv megsemmisítését és a lefegyverzés sürgős végrehajtását.

Benes miniszterelnök beszédét mondott az országgyűlésen, ahol rámutatott arra, hogy a helyzet voltaképpen nem változott. Nem személyről és dinasztiról van szó, hanem rendzerről, amely annál sokkal több. Véleménye szerint

Középeurópát állandóan reakciós mozgalmak nyugtalanítják

és azért, mert Magyarországon az egyik bűnös elbukott, nem szabad figyelmen kívül hagyni a többi és nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat a kérdéseket, amelyek Középeurópa konszolidációját állandóan akadályozzák. Kijelenti, hogy Csehszlovákia békés eszközökkel kívánja megoldani a függő kérdéseket, de a békefeltételek végrehajtásához szigorúan re-

gaskodik. A parlament ellenzéke a mozgósítás megszüntetését követelte, de a többség hozzájárult a kormány álláspontjához, hogy a mozgósítást fenn kell tartani.

Gráci jelentés szerint

Jugoszláviában három évfolyam mozgósítását és a tartalékos tisztek behívását rendelték el.

Belgrádban tegnap minisztertanács volt, amely a magyarországi kérdéssel foglalkozott. Ezen elhatározták, hogy garanciákat követelnek a magyar kormánytól 1. biztosítékot nyujtson, hogy a jugoszláv határon béke lesz, 2. vezesse be a demokratikus kormányzatot, mert csak az tudja biztosítani a békét. A szövetséges hatalmak belgrádi meghatalmazottai ma erőlyes demarsot adták át a belgrádi kormánynak, amelyben követelik, hogy minden katonai intervenciótól tartsa távol magát.

A Károly-puccs következményeképpen sulyos ellentétek merültek fel a nagy- és kisantant államai között. A nagyantant azon a véleményen van, hogy Hortny kormányzó nemzetközi kötelezettségeinek eleget tett, ezzel

a kisantant, érdekeinek megvédésére, keresztül akarja vinni Magyarország demokratizálását.

Követelik a felmerült mozgósítási költségeinek Magyarország által való megtérítését. A kisantant körében Csehország a megindítója ennek a mozgalomnak és Oszországot is csatlakozásra szólította fel.

A magyar kormány a legutóbbi események és a külföld hangulatának hatása alatt belátja, hogy

revízió alá kell venni egész eddigi politikáját.

A Bethlen-kormány helyzete a király-puccs letörése következtében befelé és kifelé egyaránt rendkívül megszilárdult. A szövetséges hatalmak budapesti képviselői körében számítanak arra, hogy a magyar politikai életben demokratikus irányú változás fog történni. Bethlennek, mint ezekben a körökben mondják, elhatározott szándéka, hogy az ország összes demokratikus elemeinek, elsősorban a munkástömegek bevonásával revideálja politikáját.

Héjjas Iván csapatai élén bevonult Sopromba, hogy a karlista felkelés főtiszteiben rendet teremtsen. Héjjas bevonulása után, a nemzetközi tábornoki bizottság, amely Hamelin és Gorton tábornokok vezetésével Sop-

romban székelt, elhatározta, hogy visszautazik Párisba.

Héjjas István tudára adta az antant-tábornokoknak, hogy elutazásukat nem engedeli meg.

A tábornokok erőlyesen felvilágosítást kértek Héjjastól, aki kijelentette, hogy a várost mindaddig megszállva tartja, amíg oda a kormánycsapatok meg nem érkeznek. Addig pedig a várost senki el nem hagyhatja. A tábornokok személyes szabadságuk megsértése miatt táviratot küldtek a nagyköveti konferenciának.

Tizennyolc skarlátbeteg Kolozsváron
A közönség tartózkodjék a tömeges összejövetelektől

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az országsterve duló skarlátjárvány elérte Kolozsvárt is. A tiszti orvosi hivatal szerdán kiadott jelentése szerint, tizenhat skarlátmegbetegedés van a városban. Ez a szám tegnap újabb két esettel szaporodott. A megbetegedések legnagyobb része gyerekek között fordult elő, azonban néhány helyen felnőttek is megkapták. Az utóbbi esetekben a betegség lefolyása sulyos.

A tiszti orvosi hivatalból kapott értesülésünk szerint, a skarlátjárvány főleg a tömeges lakásokban terjed. Ezért igen ajánlatos, hogy a közönség az ilyen házakat kerülje, de ne látogassa azokat a helyeket sem, ahol az emberek tömegesen gyűlnek össze: mozikat, színházakat, felolvasásokat. Az övrendszabályok közül legkönnyebb és legtanácsosabb a toroköblögetést betartani, ez eléggé dezinficiál és megóv a fertőzéstől. Az öblögetésre legcélszerűbb a hipermanganoldatot használni. Gyümölcsöt tisztítva és mosva szabad enni.

Ha a járvány tovább terjedne, a tiszti orvosi hivatal képtelen lesz az iskolákat, mozikat és színházakat, amint ez Bukarestben történt, bizonytalan időre bezárni. Egyelőre azonban ez nem szükséges.

A vidéken, főleg a déli és az északi vármegyékben a járvány tovább terjed. A meleg időjárás kedvez a betegségnek. Csak, ha a tél beáll, remélhető, hogy a fertőző betegségek teljesen megszűnnek. Erősen elősegíti a járványok terjedését a vasut, ahol a kocsiokban állandóan a legnagyobb zsúfoltság és tisztálanság van. Nagyon kívánatos volna, ha több vagonot járatnának és nagyobb sulyt helyeznének a tisztogatásra.

Piroska és a farkas

Írta: Ujvári Déter

Kleinmann megígérte Berelének, ha nem rosszközdik, akkor estére mesélni fog neki. Berelé rejongott a mesékért és annál fogva a macskát csak egyszer lóbálta meg a farkánál fogva a feje körül.

— Mit csinálnak, Berelé — kérdezte Kleinmann szelíden.

— Képzőlet dréholok — felelt Berelé szintén nagyon szelíden.

— De hiszen megígérted, hogy jó leszel. — Hiszen láthatja — indignálódott a kitérő fiuka — hogy csak egyszer forgattam meg. Pedig háromszor kellene. A kekecs háromszor kellett erev jomkippurkor.

Stoppné nagyogott a boldogságtól. — Mint egy országos rabbi, annyit tud ez a gyerek. És milyen aranyos szíve van. A macskát csak egyszer forgatta meg. Berelé, drágám, a tanító ur estére mesélni fog.

Kleinmann ur estére megelte a cibéret, aztán így szólt:

— No most figyelj, Berelé, elmesélem neked a Piroskát és a farkast.

— Várjon csak kegyed — szólt Stoppné. — Nekem nincs kifogásom Piroska és a farkas ellen, de ragaszkodom hozzá, hogy vallásérkölösi tendenciát dombhorítsen ki belőlük.

— Gondolja, nagyad — kérdezte Kleinmann ur aggodalmasan — hogy a farkas alkalmas ilyen tendenciára.

— Erre mindenki alkalmas — felelt Stoppné szigorúan.

— És ha mégsem lehet.

— Muszáj lehetni. En Bereléből egy jó ortodox zsidót akarok nevelni, hát muszáj lehetni. Most már azt is tudja, hogy milyen tendenciát akarok. Ortodox tendenciát.

Kleinmann ur sóhajtott és mesélni kezdett:

— Volt egyszer egy édes, kis lány, akit mindenki nagyon szeretett, de legjobban a nagymamája szerette.

Stoppné közbeszólt:

— Mert minden este krismelájnolt.

Kleinmann ur nyelt egy nagyot és ismételte:

— Mert minden este krismelájnolt. És a nagymama adott neki egy piros fityulát és mert ezután mindig ebben járt, hát mindenki csak Piroskának hívta.

Stoppné a szemöldökeit ráncolta:

— De a nagymama Rojzelé-nek hívta, mert a nagymama egy jó zsidóasszony volt.

Kleinmann ur beletörődött a nagymama sorsába és folytatta:

— Egy napon így szólt hozzá a mamája: gyere Piroska, adok neked kalácsot és egy üveg bort.

— Egy üveg köser bort — korrigálta ki Stoppné.

— Ezt az üveg köser bort, vidd el nagymamának, mert beteg.

Stoppné hevesen közbeveti magát:

— Mert beteg lesz, ha nem tud péntek este Kiddest csinálni.

— Igen — nyöszörgött Kleinmann — de az utról el ne koncsorogj és ha belépsz a szobába, köszönj szépen: jó reggelt, nagymama.

Stoppné megrázta a fejét:

— Git jomtev, nagymama, mert máma Sevuesz van.

Kleinmann ur utána dadogta:

— Mert máma Sevuesz van. Piroska mindent megígért, aztán fogta a kosarat és utnak indult. Az erdő felé ment, mert a nagymama ott lakott. Ahogy aztán az erdőbe jött, találkozott a farkassal. Jó reggelt Piroska, — mondja a farkas. Jó reggelt, farkas...

— Nem — sziszegett Stoppné.

— Git jomtev, farkas — felelt Piroska.

— Hová mégy, Piroska?

— A nagymamához.

— És mit viszel a kosárban?

— Kalácsot és bort.

— Kalácsot és köser bort — hangulyozta Stoppné.

— No csak vidd neki — biztatta a farkas és azon törte a fejét, hogyan ehatné meg a nagymamát. Ahogy kiséri Piroskát, hát egy rétre jönnek, amely tele volt virággal. Viszek virágot is a nagymamának, gondolta Piroska és letért az utról, hogy virágot szakítson. A farkas erre megiramodott.

— Kérem — szakította meg Stoppné a mesélőt — a farkas előbb azt mondta magában: máma Sevuesz van és ez a kis lány

Minisztertanács a Habsburg-detronizálás ügyében

A két korosztály mozgósítása elmarad — Megint Averescu bukásáról beszélnek

Az Uj Kelet tudósítójától —
A magyarországi események még mindig élénken foglalkoztatják a politikai köröket, bár minden oldalon megállapítják, hogy a beavatkozás veszélye elmúlt. Az ellenzéki lapok vádjaival szemben, melyek szerint az Averescu-kormány határozatlansággal viseltetett a magyar királypucsal szemben, kormánykörökben kijelentették, hogy a hivatalos Románia szilárdan el volt szánva a beavatkozásra, ha Károly vállalkozása csak valamelyes eredményt is elért volna. Ezt bizonyítja, hogy a minisztertanács rögtön az első hír vétele után elhatározta két korosztály mozgósítását és az erre vonatkozó utasításokat a katonai parancsnokságoknak meg is küldte. A mozgósítást azonban Károly kalandjának bukása következtében elmaradt. Rascanu hadügyminiszter a jövő hét folyamán csapatselemlére Erdélybe utazik.

Take Jonescu a Habsburgok detronizálásáról

Tegnap este 9-től 12-ig tartott a minisztertanács, amelyen a Sinaiából visszatérkezett Averescu tábornok elnökölt. Take Jonescu hosszabb exozét tartott a külpolitikai helyzetről, kapcsolatban a magyarországi eseményekkel. Rendelkezésre bocsátotta a kormány tagjainak azokat a jelentéseket, amelyeket a puccs különböző frázisairól kapott. Közölte, milyen intézkedéseket tett a nagy- és a kisantant a kalanddal szemben. A külügyminiszter exozéja végén kifejezte azt a véleményét, hogy Magyarország most már a gyógyulás útjára lépni, mivel

az összes államok egyhangúlag követelik a Habsburgok detronizálását.

Ezt a megoldást elfogjuk érni anélkül, hogy intervencióra lenne szükség. Románia el volt határozva részvenni a katonai akcióba, melyet a nagy- és kisantant akart indítani Magyarországon, de most már — minden valószínűség szerint — erre sor nem fog kerülni.

Ezután a Brutiuel-féle kanadai mozdony-szállítási szerződésről tárgyaltak, amely miatt a kormánynak sok támadásban van része. Titulescu pénzügyminiszter fentartotta álláspontját, hogy ezt a szerződést fel kell bontani, mert az államra nézve rendkívül hátrányos. A minisztertanács végül meghallgatta Titulescu pénzügyminiszter fejtegetéseit az állam számlája terhére kibocsátott kincstári bonok kon-

virágot szakít. Ezért büntetést érdemel. Előbb megesszem nagymamát, aztán Piroskát.

Igen, így volt — hagyta rá Kleinmann és törülgette verejtékező homlokát. — A farkas tehát eliramodott, mikor a nagymama kunyhóhoz ért, kopogott és beküldött: jó reggelt. Stopperné rákiáltott:

— Kegyed megint elfelejti, hogy Sevuesz volt.

Kleinmann ur elpirult és megjavította a köszöntést:

— Gít Jomtev, nagymama, én vagyok.

Hát gyere be, Rojzele — mondja a nagymama. — A farkas bamegy, azó nélkül az ágyhoz megy és bekopja a nagymamát. De az isten büntetése már után volt.

Igen — mondja — Stopperné — mert a farkas bróche nélkül nyelte el a nagymamát. Folytassa, tanító ur.

A tanító ur folytatta:

— Aztán mikor Piroška elég virágot szedett, megint a rendes utra tért és a nagymama kunyhóhoz sietett. A farkas közben magára vette a nagymama ruháját, fejére tűzte fejkötőjét....

— Előbb a parókáját vette fel — igazította ki Stopperné.

— Fejére huzta a parókáját, aztán a fejkötőjét, az ágyba feküdt és összehuzta a függönyöket. Piroška pedig nem látta, hogy az ágyban a farkas fekszik, kinyitja az ajtót, köszön és az ágyhoz szalad. A farkas pedig kitérte a száját és bekopja Piroskát. Jólaktam gondolja a farkas, most aludni fogok.

vortálására vonatkozólag. Ennek a kérdésnek további megvitatását a pénteki minisztertanácsra halasztották!

As ellenzék vesztése a király előtt

Bratianu Jonel kihallgatása után a király folytatja az ellenzéki pártok vezéreinek meghallgatását. Ellenzéki körökben ebből arra következtetnek, hogy a király elégedetlen a mai kormány gyöngé magatartásával az ellenzékkel szemben. Ma ugyan a király senkit nem fogadott csupán azokat, akik a trónörökös fiának születése alkalmával szerencsekívánataikat lejezték ki. Holnap azonban Marghiloman a konzervatív-progresszív párt vezére jelenik meg a királynál, aki ma a Luptatorban a következő kijelentést tette:

— A valódi válság nem sokára bekövetkezik, mert nem hiszem, hogy az Averescu-kormány mai összetételében képes lesz áthidalni a gazdasági nehézségeket. A korona feladata a válságot megoldani, még akkor is, ha ez — mint a miniszterelnök állítja, — konfliktust idézhetne elő a korona és a parlament között, mert az állam legfőbb érdekei fölötté állnak a parlamentáris szokásoknak. Ami az ország talpraállítását illeti, ha ehhez az import teljes megszüntetése szükséges, úgy meg kell tenni és ez esetben közömbös, hogy a szövetségeseknek az tetszeni fog-e vagy sem.

Általában azt hiszik, hogy az ellenzéki vezérek kihallgatásának befejezése után Averescu lemond és a király koalíciós kormányt nevez ki. A nemzeti párt és a liberálisok között megszakadt tárgyalásokat különben újra felvették és Vajda Sándor már le is utazott Bukarestbe, hogy személyesen vegyen részt a megbeszélésekben.

Titulescu-affer

Titulescu lemondásával kapcsolatban mai bukaresti lapok azt jelenítik, hogy a pénzügyminiszter és Take Jonescu közötti ellentétnek oka az volt, hogy Titulescu arra kérte Take Jonescut, hasson oda, hogy lapjában ne támadják az adójavaslatokat. Take Jonescu erre nem volt hajlandó, sőt állítólag igazat adott a lapítmadásoknak. Titulescu erre benyújtotta volna lemondását és Averescutól elégtételt kért. A Dacia szerint a konfliktus a magyarországi események miatt háttérbe szorult, elintézve azonban csakis a kormány újraszervezése alkalmával lesz.

— Hallod Berele, jóllakt — mondja Stopperné — és nem bencsolt. Hát ezért jött a büntetés.

— Ezért jött a büntetés — nyögte utána Kleinmann. — Most a farkas elaludt és hertyogott. És a vadász, aki elment a ház előtt, hallotta a hertyogást és azt gondolta, hogy a nagymama beteg. Hát bement. Mikor meglátta a farkast, azt mondta: ohó, vén bűnös, most megfogtalak és erre elővette a vadászkését és felvágta a farkas hasát.

Tudod, Berele — szöft Stopperné — ünnepek szabad vágni, csak szombat nem szabad. Hát a vadász bácsi nem szegte meg az ünnepet. No most jön a vége. Mikor a farkas hasát a vadász bácsi felvágta, hát egyszer csak kiugrik belőle Piroška, aztán kijött belőle a nagymama is. És a vadász bácsi azt mondta: szaladj, Piroška, hozzád köveket, hadd tegyik be a farkas hasába. De Piroška azt mondta: én nem hozhatok, vadász bácsi, mert ünnepek van és nem akarok vétkezi, vagyis azért büntetett meg az istenke, mert virágot szedtem. A vadásznak tetszett Piroška jámborsága és ő maga szedte össze a köveket és a farkas hasába rakta. Mikor a farkas felébredt, el akart szaladni, de a sok kötél nem szaladhatott, hanem lerogyott és meghalt.

Stopperné megalázkodott Kleinmannra nézve.

— No látja, kegyed, így kell kihozni a vallásérköcsi tendenciát.

Hirsch Ödön meghalt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ma reggel fél hét órákor, néhány hétig tartó súlyos betegség után, három nehéz operációt nagy lelki erővel átmenve, a Vörös Kereszt kórház egyik betegszobájában meghalt Hirsch Ödön. Erdély zsidóságának értékes és jelentős alakja volt, nemcsak vagyona és jövedelisége jussán, hanem egyéni kiválóságánál fogva is. Csupa agilitás és törekvés volt az élete és nemcsak a vagyongyűjtés vonalán, hanem főleg társadalmi téren, a bajba jutottak itápolásán, a vallásosság és a Tóra szellemének konzerválásán mutatta nemes emberi vonásait. Talpig férfi volt. Küzdött és segített, jó zsidó volt és jó ember, adakozásaival soha nem akarta öregbiteni tekintélyét, titokban tette a legtöbb jót és sok kunyhóban, ahová adakozó keze elért, épen úgy gyászolnak, mint szűkebb otthonában, ahonnan egy szerető férj, egy jószágos apa és gyöngéd nagyapa távozik el örökre.

Betegsége

Hirsch Ödön már régóta betegeskedett. Belsőállapota kirozta, chinint szedett, de bámulatos energiája mindenkor sikeresen küzdött bajával. Két héttel azelőtt komplikációk állottak be, amelyek műtét beavatkozást követeltek. Az első operációnál azonban a műtőorvos olyan belső elváltozásokat tapasztalt, amelyeket csak a beteg részek eltávolításával lehetett rendbe hozni. De a beteg legyöngyült szervezete ezt az első operációt alkalmával nem engedte, egy második és harmadik gyors egymásután következő műtetre volt szükség, amelyek sikerültek, de a nagybeteg életerőit lefogytak, az orvosi tudomány tehetetlennek bizonyult az elerőtlenedett fizikummal szemben. Hirsch Ödön teljes tudatában volt, hogy élete fonala megszakad és már az első operáció után nála járt Glasner Móse főrabbitól ezekkel a szavakkal búcsuzott:

— Drága jó atyám, áldjon meg; könnyebb lesz élnem az ön berachájával.

A betegágyánál és a kórház udvarán valósgos népvándorlás volt az egész idő alatt. Szinte izgalmas aggodással érdeklődtek hogyléte iránt és a beteg lázcsökkenése az emberek arcára a remény sugarát rögzítette. Erdély minden részéből jöttek emberek, zsidók és nemzsidók, akik órák hosszat állottak a kórház udvarán, csak hogy egy jó hírt halljanak a betegről, levelek, sürgönyök tömegei érkeztek közelből és távolból és mindegyikben félszeretettel kérdezik: Mi van Hirsch Ödönnel.

A nagybeteg körül pedig állandóan ott voltak: Dr. Rosenberg háziorvos, Hirsch Ödön hitvese, egyetlen leányuk Melitta és veje Dr. Mihely Albert. Aki rokon jött, attól úgy búcsuzott, mint aki a nagy utra végleg elkészült, Istenben való megadással. Tischler Móricól, aki rokona ezekkel a jellemző szavakkal búcsuzott:

— Nagyon kérlek, ne dícsérjete, mert nem akarom, hogy ott fent csalódásérje öket.

Különösen a vallásosságot követte hozzá tartozói lelke. Minden hívő és hívő — mondotta — csak a vallásban való megnyugvás az egyetlen, ami igazi, tiszta életörömet adhat. Nagy tisztelője volt a rabbiknak és talmudtudósoknak, de misztikus hajlamai a chaszidok felé vonzották, akik közül sokat titokban támogatott. A titokban való adakozás különben is egyik vonása volt tiszta jellemének és nemcsak a kolozsváriakat segítette, hanem azokat is, akiket a sors ilyen elvitt másfelé, de ott nem tudtak boldogulni.

Tegnap este még teljesen eszméletnél volt. Az esti ima után elmondta a bűnbánó és engesztelést kérő vidut. Éjjel állapota rosszabbra fordult, de öntudatát csak hat óra felé vesztette el. Csöndesen elszenderült. Félhétkor az orvos jelentette az ottlévő családtagoknak, hogy a beteg szíverése megszűnt, Hirsch Ödön meghalt.

A Hirsch-család

Hirsch Ödön családja telmes ágban is a legnépesebb és legtekintélyesebb erdélyi zsidó

familiák egyike volt. Nagypapa, Hirsch Dávid a múlt század ötvenes éveiben Kolozsváron a zsidó hitközség élén állott, a zsidó intézmények megteremtésében nagy része volt, becsületben szerzett vagyonából sokat költött közcélokra. Fia, Aron Nagykőrösi költözött, itt birtokot bérelt és patriarchális háztartást folytatott, amelynek lelke az erdélyiszerte jóságáról és okosságáról ismert Rebeka asszony, Hirsch Ödön anyja volt. Tárt ajtó, terített asztal várta itt a szegényt. Különösen a talmudistát, mert Hirsch Aron maga is nagy jesivákon tanult és érett férfikorában is olvasta a talmudot, amelyre legnagyobb elfoglaltsága mellett is néhány órát szakított magának naponta.

Fia, Ödön is ebben a szellemben nevelkedett, de már a modern élet nivója szerint. A jesivában a talmudi diszciplínákon kívül olyan műveltséget sajátított el, amely a társadalomban tisztas helyet biztosított számára. 1893-ban feleségül vette Kaufmann Rózát Nagykőrösi és házassága után élénk közéleti szereplést kezdett Kolozsváron, ahol a politikai és közgazdasági életben tanúsított higgadt-sága, okos és erélyes cselekedetei vezető egyéniséggé emelkedtek. A régebbi magyar politikai mozgalmakban a függetlenségi táborhoz csatlakozott és több tekintélyes pesti lapban megjelent cikke országos érdeklődést keltettek. Az utolsó években az aktív politikától visszavonult, de azért a város közéletében, különösen a közgazdaság terén teljes aktivitást folytatott és a Szászgyarosok Szövetsége elnökül választotta.

A zsidó reneszánsz igaz megértője volt és e téren a belső ellentétek elsimítását vállalta. A szélsőséges vallásos elemeket akarta kibekíteni azokkal, akik a nemzeti gondolat megerősítésében keresik a zsidó fejlődést. Az emlékező és dési rabbigyűlés az ő buzdítására mondotta ki, hogy az erdélyi ortodoxia nemzeti alapon áll és nem szűnt meg azóta sem munkálkodni azon, hogy az erdélyi zsidóságot egy táborban lássa. Ennek a célnak érdekében nem kötötte le magát egyik irányzathoz sem.

A temetés

Hirsch Ödön nemrégiben töltötte be ötvennegyedik évét. Holtestet a szállították a Veres Kereszt körhazából a Schütz János utca 3. szám alatti gyászházba, ahonnan pénteken reggel hat órakor az ortodox zsidó templom udvarára viszik. Innen rövid búcsuzertartás után a holtestet Nagykőrösi szállítják, ahol a családi sírhelyen helyezik el.

A városban a halál híre már a délelőtt elterjedt és mindenfelé ószinte megdöbbenést keltett. A Zsidó Nemzeti Szövetség kis intézőbizottsága tegnap ülésén elhatározta, hogy átiratban fejezi ki a család iránt érzett részvételt és egyúttal a gyász jeleiből az ülés folytatását felfüggesztette.

Fogadások Groza és Goga minisztereknél. A huzamosabb ideig Kolozsváron tartózkodó Groza Peter és Goga Octavian miniszterek csütörtökön délelőtt egy-két óráig társaságot tartottak az erdélyi prefektusokat, a királyi tanácsokkal kapcsolatos híre terjedt, hogy a kormány az egész erdélyi prefektusi rendszert át kívánja szervezni. Tizenkettőkor Bernády György volt a szászvárségi polgármester jelent meg a miniszterek előtt. Kihallgatása után Bernády kijelentette az újságíróknak, hogy prefektusi miniszteréről nem volt szó. Tíz óra a magyar iskolák kérdéséről volt szó kihallgatáson — mondotta Bernády. Az iskolák kérdésében a miniszter kijelentette, hogy a végleges rendezésig a jelenlegi helyzet változatlanul megmarad. Groza és Goga miniszterek különben szombaton vagy vasárnap tevének marosvásárhelyre — fejezte be szavai Bernády. Ma pénteken délelőtt 11 órakor küldöttségek jelennek meg a minisztereknél.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyi részén irodája felkeri a helyi csoportok N. A. biztosaikat, hogy akiknél még van Maszkir-gyűjtő, a legrövidebb időn belül azokkal elszámolni sivekedjenek. A központi iroda egyben arra is felszólítja a Nemzeti Alap-biztosaikat, hogy a N. A.-perselyek kiültérést sürgősen jelezzék be.

Az új német kormány

Ismét Wirth vállalta a kormányalakítást — Egyezmény Csehszlovákia és Lengyelország között — Az első munkaügyi konferencia

Berlin, október 26. A német kormányválság a mai nappal véget ért. Ebert köztársasági elnök és a pártok egyhangú kívánságára újból Wirth, a lemondott kancellár vállalta a kormányelnökséget. Wirth új kormányalakítása nem koncentrációs alapon történik. Pártállásra való tekintet nélkül azokat vette fel kormányába, akik gazdasági politikájában segítségére lehetnek. A centrum és a szociáldemokraták hozzájárultak ahhoz, hogy az első kormányban volt tagjaik részt vegyenek az új kormányban is. Politikai körök azzal magyarázzák Wirth új kormányalakítását, hogy felszólítási döntés által teremtett helyzetet senkissé változtathatja meg s nincs értelme, hogy pusztán demonstráció kedvéért megbontsák a belpolitikai egyensúlyt.

Az új Wirth-kormány a következők alakult meg:

Kancellár és külügy Wirth, alkancellár Bauer (szociáldemokrata), belügyminiszter dr. Köster (centrumpárti), birodalmi védő Gesler (demokrata), gazdasági miniszter Schmidt, közlekedési miniszter Hermes (centrumpárti), postaügyi miniszter Diesberg (centrum), munkaügyi miniszter Braun (szociáldemokrata), közlekedésügyi miniszter Grand tábornok, igazságügyminiszter Rathbrecher.

E kormánylista szerint Rathenau kimaradt a kormányból.

Bajorországban újabb politikai gyilkoságot kíséreltek meg. Münchenből jelentés, hogy Auer többségi szocialista képviselőre rálöttek. A képviselő sértelmen maradt. Auer az utóbbi napokban fenyegető leveleket kapott, amelyek tudomására hozzák, hogy ép úgy elteszik láb alól, mint a szocialisták több exponensét már el is intézték.

Az antiszemizmus pihenő óráiban

Ha üldözik a zsidót, a származása miatt üldözik, ha békitik, akkor már a vallások nevében teszik és a béket a felekezetek békéjének mondják. A kibékülés nem olyan ószinte, mint az üldözés. Az utolsó évek zsidóüldözése is ószintébb volt, mint a megjózanulás, amely itt-ott már derengeni kezd. Az a gyűlölködés, amely faji ingerekre reagál, nem oldódik fel a felekezeti megfontolásokban és ha mégis a vallásból kitépett patyollal akarja bekötni a sok sebet, amit ütött, akkor ez az iratos sebheggesztés majdnem olyan vezedelmes, mint az üldözés, mert azt jelenti: majdcsak mégis megérek a zsidóval, ha egyszer magamba olvasztom. És a zsidók, akik verző sebeiket az elfulladó antiszemizmushoz viszik, hogy ez a felekezeti irgalmassággal meggyógyítsa azokat, szintén ilyenformán beszélnek: hiszen majd csak megérek mivelünk, mert mi nem vagyunk olyan macacs zsidók, amiknek tartanak, egy kis asszimiláció még nem ver le minket a lábunkról.

Háború után — azt mondják — emelkedett a népszaporodás; zsidóüldözés után lábrakap az asszimiláció, amely nem ószinte és nem kapcsolja ki a nemzsidó tömegek pszichéjéből azokat az ósztö-nöket, amelyekből az antiszemizmus táplálkozik. Vannak periódusok, amikor a nemzsidó népek szemtel hunynak a zsidó fajiságának ténye előtt, de elfelejtjen még a béke legistenibb periódusában sem tudja.

Mert az emberiség keretében fajnak számít a zsidóság, nem felekezetenek. A fajelmélet fentartása mellett nem is lehet komolyan állítani, hogy épen csak a zsidóság nem faj, holott a nemzsidó fajok között egy sincsen, amely annyira magán viselő fajiságának jellemző vonásait, mint a zsidóság. Ha elismerem fajnak a germán, bár ennek a típusa alig tér el valamivel a latin és a szláv típusától, akkor százszor inkább kell fajnak elismerni a zsidót, aki minden más fajnak másmilyenebb és típusának jellegzetességét még akkor sem veszti el, mikor a koponyáformája, a haj és az arc színe az aklimatizáció hatása alatt a faji karaktert részben, vagy egészben el is ejtette. Kétségeket csak az támaszthat, aki magát a fajelméletet is tagadja, de ez az irányzat nem támaszkodik döntő bizonyítékokra és argumentumai között az a legerősebb, hogy az évezredek óta tartó keveredés régen megemésztette a faji különbségeket.

Ezzel szemben valószínűbb, hogy a fajok nem semmisülhettek meg a keveredésben, mert ezt csak abban az esetben lehetne lehetségesnek elfogadni, ha bebizonyulna, hogy specifikáló rendszereiről az egyetemesítőre tért át a Természet. Ezt azonban senkissé állíthatja komolyan, mert a természet szívesen tartja a szisztémáját és a fajokat elválasztó vonalak csak eltolódtak, de még nem omlottak le.

Továbbá: némely ósiség elhomályosulhat ugyan, vagy teljesen el is tűnhetik, de ez még nem jelentheti azt, hogy a faj-jegygyel maga a faj is eltűnt, mert a faj megmaradhatott, ha típusának karakterisztikumai el is tűntek. Amit én fajiságnak értek, az a génusz belső lényege és ez csak belső hatások alatt változhat meg. A külső ismeretű jelek rendszerint az éghajlat, az életmódok, a kultúra hatása alatt állnak és egy tatárnak a koponyája, szem- és szájfarmája régen a magyar koponyához, a magyar szem- és magyar szájfarmájához aklimatizálódhatott, mikor a tatár bensőleg még mindig tatár.

— Végül: a faj-elmélet tagadásának mindaddig, amíg a népek egymás ellen való gyűlöletét és egymással való vetélkedését a faji önérték ideje elő és amíg a népek nemzeti életének minden megnyilvánulása a faji öntudathól bontakoznak ki, csak akadémikus jelentősége lehet.

Mindezek után megállapítható, hogy a zsidóság fajisága abszolút valóság, ami ezzel ellenkezik, csak hipotézis. Még az is merő feltevés, hogy a zsidóság már ráunt a fajiságára és az asszimilációval az önmegsemmisülés útjára tért. Egyes rétegek ráunhatnak a fajiságukra, de nem az egész faj. Ilyen rétegek mindig voltak, különösen tartósabb zsidóüldözések után. És népek is akadtak mindig, amelyek a teljes elnyomás helyett az asszimilációval is megelégszenek s ezt rendszerint a felekezetek között való béke helyreállításának mondják. A zsidó népek azonban tudnia kell, hogy ilyesmi csak az antiszemizmus pihenő óráiban történik.

Halalos vasúti szerencsétlenség

A ditrói személyvonat elütött egy szekeret — Az egyik benneülő meghalt — Kit terhel a felelősség

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Megrendítő szerencsétlenség történt szerdán a gyergyóvárhégy-ditrói vasúti vonalon. Az itt közlekedő személyvonat rendes menetsebességgel haladt Ditró felé, amely község előtt az országot két helyen vezet át a sínekben. Az egyik keresztezésnél a sorompók még nem voltak lezárva, amikor a vonat már az országot közelébe ért. Az országúton egy parasztszeker igyekezett a sínek felé. A sínek közelében épen kanyarodik az út, könyökölt alkot, amelytől a sínek folytatását nem lehet belátni. A szekér elé fogott lovak nyugodtan baktattak előre, a szekeren ülő két parasztagzda semmi zakatolást nem hallott, a sorompók magasra emelve álltak és nyitott utat hagytak a közlekedésnek. A lovak már felérték a sínekre vivő kaptatóra, amikor hirtelen kerekék zakatolása hallatszott. A szekeren ülők ijedten kapták fel a fejüket, de ekkorra a lovak már felérték a sínekre és a vonat is kibukkant. Amikor a parasztagzadák felismerték szorongatott helyzetüket és vissza akarták rántani a lovakat, a teljes sebességgel jövő vonat már nekik szaladt. A mozdony elszakította a kötőfékeket, kettétört a tengelyt és a két lovat maga előtt sodorva, a szekeret a sorompó övékéhez vágta. A lovak borzalmas felhördülésre és a parasztagzadák jajveszékülésére egyszerre az ablakhoz tördültek a vonat utasai, a mozdonyvezető fékezett, valamennyien leugráltak: a pályatest egy pillanat alatt tele lett kíváncsi emberekkel.

A lovak élettelenül nyultak el a mozdony előtt, a szekér darabokra hullott, a két parasztagzda a sorompó alatt feküdt: az egyik eszméletlenül, a másik, Csibi András halva. A vonat személyzete azonnal hozzálátott a mentéshez és a pálya eltakarításához, de csak hosszabb vesztelgés után folytathatta útját. A súlyosan sérült parasztagzda sebeit bekötözték és dörzsöléssel és alkohollal még utközben eszméletre térítették.

Tűzoltóságot az égő Stotter-lepen

A tűzoltószervezet hiányosságai — Harminc tűzoltó van egész Kolozsváron — Az Uj Kelet tudósítójától —

Az égő Stotter-telepen szerdán délelőtt megtartották a tűzvizsgálatot. Mérlás István rendőrfogalmazó, Varga iparügyosztály-vezető és dr. Totolan városi tiszti főorvos jelentek meg a helyszínen, ahol a látottakról jegyzőkönyvet vettek fel. A tűz okát egészen mostanáig nem tudták megállapítani.

Kétségtelen, hogy a tűz elhárításához hozzájárult az a körülmény is, hogy a kolozsvári tűzoltóság nem rendelkezik azokkal az eszközökkel és azzal a tűzoltólétszámmal, amely egy nagyobb tűz esetén feltétlenül szükséges. Kolozsvárnak mindössze harminc tűzoltója van, és ezeknek is csak a fele kap rendszeres fizetést, a többi póttűzoltó. Fizetésük huszonkét lei ötven bani naponta, amiből természetesen csak a legnagyobb nélkülözések árán tudnak megélni. Az alacsony létszám miatt valamennyien emberi erőt meghaladó munkát végeznek: egyfolytában helvenkét órán keresztül vannak szolgálatban és a szolgálat után járó huszonnégyórás pihenőidő alatt is dolgoznak, színházakhoz, mozikhoz osztják be őket inspekcióna. A szabadnapok teljesen megszűntek. Lehetetlené teszi a tökéletes tűzbiztonságot a tűzoltóeszközök kis száma és rongált állapota is.

Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a tűzoltószervezetet reorganizálják. Emelni kell a tűzoltók létszámát és szaporítani kell a tűzoltóeszközöket. Az utóbbi időben gyakran előfordult tüzesetek valamennyien ennek a szükségességéről tesznek bizonyosságot.

Rendezték a körjegyzők fizetését

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Belsőügyminiszteri rendelet alapján az egyes vármegyék állami számvonásai a napokban készülték el a körjegyzők kataszteri lapjainak összekészítésével. E munkálatok összefüggésben vannak egy másik kormányrendelettel, amely a kör- és segédjegyzők fizetésrendezéséről intézkedik s ezzel kapcsolatban a községi pótadók hovátfordításáról. A rendelet különösen a községekre nézve fontos. Eddig az volt a szokás, hogy az egyes községek tetszés szerinti összeggel vettek fel a költségvetésükbe, mely összeggel hozzájárultak a jegyzők fizetéséhez. A többit az állam fizette. A községek hozzájárulása szerint majdnem minden jegyzőnek más-más volt a törzsfizetése.

Az új kormányrendelet elsősorban egy-séges törzsfizetést állapított meg, amely a jegyzőknél havi 450 leit, segédjegyzőknél 350 leit tesz ki. A község önkéntes hozzájárulása megszűnt s ehelyett a kivett községi pótadó arányában meghatározott összeget fizet az államnak. Azok a községek, amelyeknek évi pótadója az állami adó 60 százalékát meg nem haladja, a törzsfizetést teljes egészében fedezik. Ha a községi költségvetés százaléka magasabb, ha van, de a százalék nem haladja meg, a jegyző vagy segédjegyző törzsfizetésének kétharmadát a község, a többit az állam fizeti. Százegyötől kétszáz percents pótadó esetén a község csak egyharmadát fizeti a törzsfizetésnek, kétharmadát pedig az állam. Ha a községi pótadó kétszáz százaléknál több, akkor az állam a teljes fizetést fedezi, a község csak a költségvetésben előirányzott összeggel járul hozzá a jegyző fizetéséhez. Az utóbbi esetben csak annyit módosítottak a régi szabályon, hogy a hozzájárulást, amelyet ezelőtt a községek koronában állapítottak meg, most ugyanannyit fizetnek leiből.

A törzsfizetésen kívül három évenként emelkedő korpótlékot kapnak, amely ötven leit tesz ki havonként a körjegyzőknél, a segédjegyzőknél pedig negyven leit. A drágasági pótlék változatlan marad. Ezekon kívül minden más háborús pótlék megszűnik.

A fizetésrendezést április elsejéig visszamenőleg fogják rövidesen életbe léptetni.

HIREK

Az Uj Kelet telefonjai:

Szerkesztőség	.. .. .	977
Kiadóhivatal	.. .. .	844
Zs. R. Sz.	.. .. .	558

Bialik: Ssimchat-tóra

I.

*Nincs epénk és nincs segítőnk
Nincs barátunk, — egy se él
Hát mit várunk? — Testvérekké
Egyesült ma Jisraél.*

*Egy a gyűrű, biztos és nagy,
Mindünket magába zárt
Egyé font ma csizmát, strimpylét
Gondör tincset és szakállt.*

*Körgyűrűtök légyózzon csak
Vége nélkül mindenik
Körháztól a temetőig
S templomtól a mikveig!*

II.

*Nincs kalács és nincs kenyér se
Hús se, hal se, bármí kell
Hát mit ültök? — Vigan testvér!
Asztalkörbe táncra fel!*

*Körbe, körbe, szélesebben
Szeni a tánc és körbe megy:
Désaszámra ömlik rátok
Isten ideje s égő kegy.*

*Tincs, szakáll már vízben úszik
Hisz megöl még a gyönyör,
Ropjad, rugjad, hopsza testvér!
Perdüljön a kergető kör!*

g. j.

— **Leánykérés a bukaresti udvarnál.** Bukarestből jelentik: Stambulnaki bolgár miniszterelnök ma ideérkezik, hogy hivatalosan megkérje Mariora királyi hercegnő kezét Boris bolgár király részére.

— **Eredményesnek ígérkezik a Koronka ügyben a nyomozás.** A kolozsvári rendőrség a Koronka dr. Kossuth Lajos utcai lakásában történt betörés tettese után erőteljesen nyomoz. Az utóbbi napokban három igen fontos kihallgatás volt, amelyek a nyomozásra döntő jelentőséggel bírnak. Mind a három vallomása egyformán egy fiatalemberrel beszel, ugyanazt a személyleírást tartalmazza, aminek következtében a nyomozást is ebben az irányban vezetik tovább. A gyanúsított ellen napról napra több a terhelő adat és letartóztatása valószínűleg még e héten megtörténik.

— **Meghalt a páncéteshi rabbi** Cholhamoed szakkörök meghalt Kolozsváron Lichtenstein Moes páncéteshi rabbi, aki nagy érdemeket szerzett magának új Talmud Tóra iskolák létesítésével. Temetése nagy részvét mellett ment végbe. Gyászbeszédet a kolozsvári és mócsi főrabbi tartottak fölötte.

— **A Haggibbor klubavató estélye.** November hó elsején avatja fel a Haggibbor sportegyesület műsoros estély keretében, új klubhelyiségét. A műsorban szavazatok, szóló- és karénekszámok foglalnak helyet. A házatató beszédet Giszkalay János, az Uj Kelet munkatársa fogja megtartani. A Haggibbor énekkarát a neolog zsidó hitközség főkántora Davidov tamija be és vezeti. A nagyterem földszintjét Guttmanné elnöknő vezetése mellett a Jehudit zsidó nők kulturegyesülete vállalta. Az estélyre nők jegyek, a klubhelyiség pénztáránál (Avram Janku u. 18, a régi Biazini-Szálloda) és elővetelben a László és Tea drogériában kaphatók. Itt adjuk hírül, hogy a Haggibbor felhívja mindazokat a tagjait, akik az énekkarban részt akarnak venni, hogy minden este 8 órakor jelenjenek meg a klubhelyiségben.

— **A Poale Cedek kórházépítő akciója.** Az erdélyi zsidó társadalom oly égetően érzi egy országos jellegű zsidókórház felállítását, hogy két ilyen aranyu akció is van folyamatban. Most ezalkalommal a kolozsvári Poale Cedek, zsidó iparosegylet kezdeményezéséről kell szólnunk, amely már régebbi időre nyulik vissza, de az egyesület agilis vezetői most igyekeznek olyan akciókat létrehozni, amelyek a tervet a közel jövőben a megvalósulás stádiumába viszik. Annál figyelemre méltóbb ez a törekvés, mert a kórházzal kapcsolatosan az agok és rokkantak menházát is tető alá hozták. A Poale Cedek egyesület az egész zsidó társadalom támogatását megakarja nyerni a nemes célra s hogy már meglevő tekintélyes alapját rövidesen a szükséges összegre egészítse ki, országos gyűjtési akciót indít. Az egyesület tagjai elindulnak, hogy minden érző zsidó szívet a tehetsége szerinti adakozásra bírjanak. Remélhetőleg mindenütt nyitott szívre és adakozó kézre találnak. Ez a kórház akció annál inkább eredményesnek ígérkezik, miután az egyesületnek egy nagylelkű adomány folytán módjában lesz igen értékes tárgysorsjátékot rendezni. Erre a célra rendkívül nagybecsű művészi tárgyak jutottak ajándékozás révén birtokába. A gyűjtési és sorsjáték akció minden bizonnyal lehetővé fogja tenni, hogy a kórházépítés, amelynek tervei készen vannak, a tavaszra meg is kezdődhessék. Az egyesület jóváhagyott alapszabályai biztosítják a kórházépítés hatósági engedélyezését, a gyűjtésre pedig külön miniszteri engedélye van az egyesületnek. A magunk részéről a legnagyobb örömmel regisztráljuk a Poale Cedek akciójának hírét és reméljük, hogy az erdélyi zsidó társadalom a legnagyobb áldozatkészséggel fogja felkarolni ezt a nemes emberi és zsidó tervet. Szükségesnek tartjuk azonban, hogy az ezirányban folyó párhuzamos kórházépítő akció vezetői érintkezésbe lépve a Poale Cedek vezetőivel odahassanak, hogy a két akciót egységesítsék, mert csak így remélhető, hogy a kórházügy csakugyan a megvalósulás stádiumába jut.

— **Tóraavatás a neolog zsinagógában.** A kolozsvári neolog zsidó hitközség tizri hó 28-án (október 30) tóraavatási ünnepélyt tart a Calea Régele Ferdinand (volt Ferenc József ut) 52. szám alatti templomban. Az ünnepélyt dr. Fischer József hitközségi elnök fogja megnyitni. Jakobi Mózes szertartásügyi és rendezőbizottsági elnök az ünnepély előzményeiről fog beszámolni. A hölgybizottság által megkoszorozott tóratekeresét az előjáróság tagjai körmenetben, mennyezet alatt a feldiszitett templomba viszik, ahol Davidov Mihály főkántor és a férfikórus köszöntő éneke fogadja majd az új tórárt. Ezek után névszerint felhívják az összes hitközségi tagokat az emlékalbumba való bejegyzés végett. Dr. Eisler Mátyás főrabbi avatóbeszéde után a tóratekeresét elhelyezik a frigyszekrényben és a kar záróénekével véget ér az ünnepély. Este félnyolc órakor „szeretet-vendégség” lesz a Lloyd-étteremben.

— **Universitaten—Haggibbor 2:1 (1:0).** Csütörtök délután folyt le a megismélt bajnoki mérkőzés. A Haggibbor az első félidőben tíz, a másodikban kilenc emberrel játszott. Utolsó tíz nap alatt negyedik bajnoki mérkőzése volt ez a Haggibbornak. Nagy Lajos határozatlanul biráskodott.

— **November harmincadikán lesznek az iparkamarai választások.** Dr. Metes Péter kolozsmegyei főispán, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarai választások kinevezett kormánybiztosának irányítása mellett a kamara tisztviselői elkészítették a közönség tájékoztatására szolgáló választási utasítást. A szabályrendelet szerint a választást november harmincadikán fogják megejteni. Nole kerület és pedig Beszterce-Naszód, Kolozs, Alsófehér, Szilágy, Szolnokdoboka, Tordaaranyos és Kis-ükülömege, Kolozsvár a nyolcadik kerület. A kolozsvári szavazás a Redutban lesz és reggeli nyolc órától este nyolcig fog tartani. A gészletes magyarázatokat tartalmazó hirdetmény ma körül kifüggesztésre.

— **Házasság.** Karin Malvin Toko és Schieber Mihály Beszterce, folyó év november 2-án Tekén tartják esküvőjüket. — Az ismerősök és rokonok szívesen meghívotnak.

— **Kiesett a vonatból.** Szerdán délután a Magyaránás—Gorbó vonalon, az arrahaladó 5586 számú tehervonat vasutasai egy eszméletlen állapotban fekvő embert találtak a sínek mellett. Helyzetéből ítélve valószínűnek látszott, hogy valamelyik személyvonatból esett ki. Több helyen súlyosan meg volt sebesülve. B. hozták Kolozsvárra, az egyik klinikára, itt azonban még nem lehetett kihallgatni, mert nem tért magához. Személyazonosságát szintén nem tudták megállapítani.

— **Ötszáz lelt találtak.** Szerdán délután a hatodik kerületi rendőrkapitányság egyik hivatalnok a ötszáz lelt talált a Monostori-utón. Igazolt tulajdonosa átveheti a Kossuth Lajos utcai központi rendőrprefektúrán.

— **Megszökött gyermek.** Cioban Miklós str. Biutarilor 6. számú lakos szerdán este bejelentette a rendőrségen, hogy Miklós nevű fia, szülei lakásáról megszökött. A rendőrség a szökés okának és a gyermek jelenlegi tartózkodási helyének megállapítására megindította a nyomozást.

— **Rendőrségi hírek.** Sipos János str. Motilor 48. számú lakos családja miatt jelentést tett a rendőrségen. — Danciu Gavrilă str. Vrabilor 19. számú lakos testi értés miatt emelt panaszt. — Stoczer Mancu kolozsvári lakostól kétszázötven lelt leltak el.

* Felhívjuk azon főiskolai hallgatókat, kik a zsidó menza akadémián ohajtanak érkezni, hogy november hóra szóló étkezési jegyüket folyó hó 30-án délelőtt 11 és 1 óra között kiváltani szíveskedjenek. — Hivatalos helyiség str. Nicolae Jorga (Jókai-u.) 11.

Cluj, 1921. október 27.

A vezetőség.

• SZÍNHÁZ •

Gólem ember akar lenni

Kacser Illés drámai szimbóluma. Bemutatta a kolozsvári Magyar Színház. Megjelenik az Új Kelet évkönyvében.)

I.

Drámai szimbólumnak jelöli meg a szerző. Szimbólum, mert nagy és mélyseges emberi gondolatot, az élet gondolatát, a mi emberi életünk gondolatát rejti bele abba a középkori misztikus legenda, amely vész a darabhoz, a csont: az alkotás eleve húsát, vérkeringését és idegeit az író teremti meg. A Gólem legenda csak a dráma elindulásához kell, e cselekmény, a Gólem gondolat lelki továbbfejlesztése a szimbólum, amely a határokat nem ismerő problémát vet ki magából és old meg. És ez a megoldás a dráma. Az egyetemes játék az örökkévalóságok és a végelességek tragikumát súrti össze.

A szimbólum. A teremtés rendjének nagy küzdelme önmagával: a teremtéssel. A teremtés elindul földi pályáján, mindig távolabb jut az alkotás szörnyűen magasztos pillanatától, mindig távolabb jut önmagától: a földtől, amelyből kifarjad az egész egyetemes élet. És mennél távolabb jut a teremtő magtól, annál közelebb ér a teremtés gondolatához: az alkotó egyetemeséhez. És amikor eljut odáig, megostromolja a teremtést, fellázad, mert teljesülést és tökéletességet akar. A szimbólum az tökéletesedés vágya, teljesülés vágya és lázadása a teremtés rendje ellen, — ami igazságtalanul a földhöz tapasztja, — a lázadás az eget ellen, az ég estroma, mert minden tartalmat, szépséget és nagyszerűséget, amit ez a végtelenség magába foglal, nem teheti önmagába.

És a dráma. A lázadás erő. A leszámolás és az elszánás. És a nyers erő, amely a föld öserejéből táplálkozik, felhendi öklös karját, követel és átulja: parancsolóan követel. Mert eljutott a nagy felismeréshez, hogy tökéletlen, hogy távolgó mélysé-

get nem telíti át a tökéletesedés. Mindent magába akar foglalni, ami beteljesülés. De a természet rendje: ha megrettenve megörnyed is a lázadó öklől zuhanása előtt: Ővé a nagy útok, a teremtés nagy titka, amivel megbénítja a lázadót és visszatartja természeti rendeltetésének örvényébe. A dráma: az emberi élet teljessége fölött ott örködik a természet parancsolata, az élet rendje, a földiség, a végtelenség.

II.

A Gólem, a sárból gyúrt ember emberi életet akar. Neki ez a beteljesülés, a minden: a vágy, a kielégülés, az érzések színe, a károk ölelése, a szerelem, a továbbjutás a gyermekben: a teljes élet. Az agyagember szereti Hannácskát, a tudós prágai Löw rabbi leányát és gyűlöli az embert, megalkotóját, mert rutnak formálta, darabosnak és félzságnak, mert félelmetes sugart teremtett a szemébe, mert nem alkotta vérré nedveit és nem tiltott teremtő magot az agyékába. Egyszer öleli meg Hannácskát, az embert, a teremtés legszebb gyümölcsét és a sáremberben felgyűlladnak a husember égő vágyai. Hannácska beteg, a föld, amely megérintette a testét, huzza, vonzza, irtózatban ragadja a föld felé. „Mert ha föld kívánja az embert, meghal az ember.” Hiába virraszt a tudós rabbi könyvei felett, hiába főzi az orvososágos gyökereket, a forró láz, az irtózat, amelyre nincs tudománya a tudósnak. Mig a földember nagy vágyódásában, a teljessé vágyódásában el nem árulja a titkot: az ő ölelése vitte bele a lézt a vérkeringésbe. És követeli teremtőjétől, hogy emberi életet adjon neki. Teljességet, a végtelenségig az eljutást.

És itt áll szemben az alkotó az alkotással, amely az alkotó tökéletességét követeli. Itt áll szemben a beteljesülés vágya a beteljesüléssel. De Löw rabbi nem tudja, nem is akarja magához hasonlóná tenni a sárembert. Az sár és ez hus. Amaz emberi tákalmány és ez a legszentebb teremés. Amaz eltévelyedett gondolat és ez a mindent magabafoglaló tökéletesség. A sár nem egyesülhet a hússal, a sárnak nincsen multja, agyag, amelyből téglát égettek volna, hogy beletemessék a falakba. Az eleven, lüktető élet, a Hannácska évezredes mult, évezredek összefoglalt gondolata. A lázadó sárember elindul Hannácska felé, hogy, ha az élésben nem egyesülhet vele, egyesüljön vele a megsemmisülésben, a sárban, a földben. De a Gólem megalkotója, aki ismeri a teremtés titkát, eléje áll, a nagy Ismeretlen, a Teremtő, a Teremtés nevében kiragadja szájából a pergamentet és a sárból sár lesz. Kint felsűt a hajnali ragyogó nap, Hannácska felül agyán és él.

III.

Kacser Illés drámája a legnagyobb emberi gondolatot szimbolizálja és izgalmas feszültségekben fejleszti drámává. Benne van az élet legnagyobb problémája: az örökkévalóság vágya és gondolata. Pszichikai felépítése, a cselekmény fejlesztése a legfinomabb írói eszközökkel dolgozik. Mindent ad a színpadnak, de semmit se vesz el az írótól. Irodalom, amely a színpadon él. Stílusos csiszolt, esztétikus és a szó mégis az ember szava. A Gólem tökéletes figura. Darabos, neltézkés agyagember. Darabos és nyers a tökéletesség minden gondolata és kifejezése. Mintha a föld beszélne. Emberi szót mond és mégse ember. Löw rabbi, a tudós főlényben, az alkotó emberi elme, aki öszerreppen és megörnyed a fájdalomokban és kitér és háborog, amikor a sárember az alkotás titkát követeli. Mellékalkajai teljesekek.

Az egyfelvonás telítve van drámai feszültséggel és költői szépséggel. Caupa erő és fejlődés. A színészek tehetségük teljét vitták bele a drámába. Oláh Ferenc, aki a Gólemet alakította, agyag volt. A földélet lázait, érzéseit és lézongásait magrendítő erőteljességgel hozta ki szerepéből. Mellette Táray Ferenc, Löw rabbi megsemmisítője tökéletes. Jól megrajzolt epizódokat adott Forgács és Mihályfi. A Hannácska egészen apró és passzív szerepében is nagyon jó volt Izsáky Margit. Meleg este volt, őszinte és nagy siker. A szerzőt forró tapsok hívták sokszor a lámpák elé. Forró taps jutott a sze-

replőknek is. A rendezés, amelyet Janovics Jenő igazgató nagy gondnal végzett, hűten tükrözta vissza a lejátszott kort.

IV.

A „Gólem ember akar lenni” után Molière klasszikus játékeit, a Tartuffet elevenítette fel a színház. A játék minden alakja jó volt, de közülük is kitért Izsáky Margit, Janovics Jenő és Lengyel Vilmos.

HAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Péntek: Hattyu. (Ujdonság, 7-édszen, Poór Lill-vel. Napibérlet 85. sz. C.)
Szombat d. u. fél 4-kor: Cigánybáró. [Második fűjűségi előadás. Igen olesó helyárrakkal. Bevezető előadást tart: Márton István tanár.]
Szombat este fél 7 órakor: Szókimondó asszonyág. [Napibérlet 86. sz. D.]
Vasárnap d. u. fél 4-kor: Cseregyerekek. [Olesó helyárrakkal.]
Vasárnap este fél 8-kor: Tattárjárás. [Uj szereposztással. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 87. sz. A.]
Hétfo: Boszorkányvár. [Napibérlet 88. sz. B.]
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltatják a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírel:

Verdi Othelloja. A magyar színház 180 éves fennállása óta soha nem állott olyan nagy zenei feladat előtt, a minőnek megoldására most vállalkozott. Színe fogja hozni Verdinek Othello-ját, azt az operát, amely már ugyszólván átmenetet képez a wagneri stílushoz. Hónapok óta vasszorgalommal, felfokozott ambícióval készül az énekes személyzet a kemény próbára s most már annyira megérték az előkészületek, hogy a színpadon fölnyak a próbák teljes zenekarral. Zenei és színpad-technikai szempontból egyaránt igen súlyos feladatokat ró ez az opera karmesterre, rendezőre, énekesekre és zenekarra egyaránt. Bródy Miklós dr. karnagy és Sugar Frigyes rendező nemes lelkesedéssel készülnek a fellornyasuló nehézségek legyőzésére. Lévy Ilona (Desdemona), Takács Mihály (Othello), Bretán Miklós (Jágó), Rózsa Il (Emília), Ruvinaky Rafael (Cassio), Virág, Réthely fogják a főszerepeket énekelni. Othello Kolozsvártól sohasem adták. A jövő hét szombati estjére van kitűzve az első előadás általános bérelésűnethben. — Hattyu — Poór Lillivel. Ma este hetedszer adják Molnár Ferenc diadalmas sikert Hattyu-ját s a címszerpet ezúttal először fogja nálunk Poór Lili játszani. — Tattárjárás. Vasárnap este új szereposztással kerül színe Bekonyi Karoly és Kálmán Imre népszerű, az egész világot nagy sikerrel bejárt operettje, a Tattárjárás. Kabdebó Duci (Riza bárónő), Sereg Marcsa (Mogyoros), Lovéy (Lobonyai altábornagy), Pattantyus lesznek az új szereplők. — Akiéket fölvet a pénz. Bűbájos kacagató mély humora angol vígjáték következik most az ujdonságok rendjén. Szerzője: Zangwill Izrael, címe: Akiéket fölvet a pénz. Főszereplői: Poó Lili, Baróti Erzel, Izsáky Margit, Laczkó Aranka, Forgács, Mihályfi, Lengyel, Oláh Ferenc. Bemutató előadása a jövő hét szerda estjén lesz. — Szókimondó asszonyág. Igen élénk a közönség érdeklődése a szombati színházi est iránt, amikor ez évadban először fogják előadni Sardou híres Szókimondó asszonyát.

KÖZGAZDASÁG

Erőfeszítések az osztrák korona fellavítására

— Az Új Kelet tudósítójától —

Bécs, okt. 25. Az osztrák pénzügyminiszteriumhoz közelálló körökből vett értesülésünk szerint Görtler új pénzügyminiszter programja elsősorban az osztrák korona értékének az utódállamokkal szemben való stabilizálására törekszik. Ezekkel az országokkal elválaszthatatlan gazdasági egység forrasztja össze Ausztriát. Bizonyos tengerentúli valuták aránytalan drágasága nem olyan csapás az osztrák ipari és kereskedelmi életre, mint a vele közvetlenül szomszédos, illetve hozzá közelebb utódállamok valutájának magas ára, mely áthatolhatatlan kínai falat terem a gazdasági szempontból az osztrák közgazdaság és az utódállamok termelésének értékcsökkentő folyamatát elő.

A Görtler féle pénzügyi program új adójavaslatai már a parlament előtt fekszenek. Az új adótörvények életbeléptetésétől a szakértők mintegy 10 milliárdnyi összeget várnak az államháztartás javára. És a 10 milliárd, mely a bankjegyforgalomból kikérülve csakhamar éreztetni fogja hiányát, hatással lesz az osztrák korona tőzsdéi értékelésére is és párosulva a Görtler féle program további ronden

szabályaival, tekintélyes méretű javulást fog eredményezni az osztrák valuta állásában.

Hivatalos forrásból rövid kommunikében tudatták, hogy a Németországban egy 250 millió márkás kölcsön lakótése tárgyában folytatott tárgyalások átmenetileg megszakadtak. A kölcsöntárgyalások meritorikus anyagáról és a tárgyalások megszakitásának okáról a pénzügyminisztériumban a következő felvilágosítást nyertük:

A szóbanforgó tárgyalásokat a bécsi bankok folytatták a Deutsche Bankkal. Céljuk az volt, hogy a legközelebb esedékes márkafizetéseket 250 millió márká összegben a Deutsche Bank hitelezze az osztrák iparnak. B kölcsönért való garanciát pedig a bécsi pénzügyintézetek szindikátusa viselte volna. A tárgyalások kedvező irányát azonban e pillanatban a felsősziléziai kérdés kedvezőlen megoldásából származó nehézségek keresztelték. Kérdéssé vált, hogy az alapjaiban megrendített német gazdasági élet teljesíteni tudja-e a szóbanforgó pénzügyi tranzakcióit. A teljes gazdasági és politikai bizonytalanság az oka annak, hogy a német kölcsön kérdését elnapolták.

Ausztria megmentésére, miután a kölcsön ügye előreláthatólag hosszú időre elhúzódik, belső kényszerítő eszközök igénybevételét tervezik. A rendszabályoknak egész soráról van szó, amelyeket egy u. n. kényszerítvénybe fognak hamarosan egybefoglalni. A készülő törvény a lakosság minden rétegét: bankoktól, kereskedőktől, földbirtoktól és munkásságtól egyaránt ijesztő áldozatokat követel, amelyekre még egyetlen országban sem volt példa. A kormány azonban kénytelen a végletekig elmenni, mert, ha ez a kísérlet sem sikerülne, úgy Ausztria menthetetlenül csödbe jut.

Galac — csak részben szabadkikötő. A bukaresti lapok a napokban azt írták, hogy Galacot a kormány szabadkikötővé nyilvánította. A központi vámigazgatóság — mint Bukarestből írják — nyilatkozatot tett közzé, amelyben megállapítja, hogy ez a hír csak részben felel meg a valóságnak. A kormány csak bizonyos feltételek mellett bocsátotta a galaci kikötőt a külföldi rendelkezésére, hogy az országban át a tranzitforgalmat növelje. Ez a tranzitforgalom azonban a legszigorubb aliami ellenőrzés alatt bonyolódik le.

Uj postacsomag-viteldíjak. Bukarestből jelentik, hogy a postacsomagok belső vasúti szállítására a következő tarifát állapították meg: Felkészítési díj 5—10 kg-ig 100 km. távolságra 4 lei, 200 km.-re 5-50 lei, ezen felül 7 lei. Nehezebb csomagok 50 kg-ig 17 lei 50 bani, könyveket, hírlapokat tartalmazó 5—10 kg-os csomagok minden távolságra 4 lei. Minden má cikk szállítására a viteldíj-minimum 11 lei, maximum pedig 67 lei.

Braila kikötői forgalma április 1-től október 14-ig. A kereskedelmiügyi minisztérium most közzétett kimutatása szerint a brailai kikötő forgalma az évben április elsejétől október 14-ig a következő volt: 382 hajó futott be a kikötőbe és 242 hagyta azt el. Főleg gaszarvasmarhát, állatbőröket, búzát, rozst, tengerit, árgát, kolost, babot, borsót, takarmányt, orajpogácsát, diót, fát, deszkát, benzint és petróleumot vittek ki. A kivitelre került áru össz súlya 431 millió kg-ot tett ki 1 milliárd 444 millió lei értékben. Behozatalra összesen 70 millió kgr. áru került 485 millió lei értékben. A kiviteli vasnak 87 millió, a behozatali vámtételek összesen 24 millió leit tettek ki.

Csehszlovákiában elégedetlenek a Romániával kötött kereskedelmi szerződéssel. Hirt adunk róla, hogy Romániában és Csehszlovákia között kereskedelmi egyezség jött létre, amely szerint Csehszlovákia 8 ezer tonna kokszot szállít Romániának, Románia ezzel szemben bizonyos mennyiségű cseh iparcikk behozatalát engedi meg. A szerződés gyakorlati keresztülvételénél aztán — mint Prágából jelentik — kiderült, hogy a szerződés második része teljesen illuzórius a magas román behozatali vámok miatt. Így például

1 kg. cipő után 390 lei vám fizetendő, amelyet nem lehet az árba kalkulálni. Kereskedők körök közbejárnak a kormánynál a szerződés megfelelő módosítása érdekében.

Valutapiac:

Bukarest, okt. 27. Márka 91—93, leva 84—86, font sterling 550—580, francia frank 1020—1050, svájci frank 2400—2600, olasz lira 570—590, drachma —, dinár 190—192, dollár 143—145, arany 480—450, ezüst —, oszt. kor. —, magyar korona —, szokol —, lengyel marka —, török-lira —.

Páris, okt. 27. Bukarest 96/8, London 5400—, Newyork 1870, Belgium —, Róma 54, Svájc 248-25, Madrid —, Prága 14 1/2, Berlin 8 3/4, Bécs 078, Amsterdam —, Budapest 178.

Bécs, okt. 27. Lei 30-50, dinár 5600—, dollár 4860—, belga frank —, francia frank 340—, svájci frank 812—, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 44-50, magyar korona 600—, leva —, lira 178—, marka 27—, lengyel marka 102—, font sterling 17800, rubel —.

Berlin, okt. 27. Bukarest 118-45, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 2197-80, Kopenhága 2206-75, Stockholm 3846-15, Helsingfors —, Róma 652-50, London 655-80, Newyork 165-80, Páris 1206-25, Zürich 8016-95, Madrid —, Bécs 838—, Prága 170-80, Budapest 2272.

Budapest, okt. 27. Lei 528—, napoleon 2200—, font sterling 2970—, leva —, dollár 736—, francia frank 43-50—, marka 472—, lira 28-00—, osztr.kor. 22—, rubel 36-50—, szokol 773—, svájci frank 136-00—, dinár 1000—, lengyel marka 17 1/2.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF

Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.

Szerkesztőség: Calea Ray. Ferdinand (vált. Ferenc József-utca) 43.

Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.

Arad, Str. Alexandri 1.

Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként .... 30 lei

Nagy fájdalomtól megtörve jelentjük, hogy

Hirsch Ödön

folyó hó 27-én rövid nagy szenvedések után elhunyt.

Drága halottunkat 28-án délelőtt 8 órakor fogjuk a Str. Paris 3. szám alatti orth. izr. templomból Nagyiklódra szállítani, ahol a családi sírkertben örök nyugalomra helyezük.

Cluj—Kolozsvár, 1921 október 27-én.

Hirsch Ödönné, szül. Kaufmann Póza
Dr. Mihelffy Albertné, szül. Hirsch Melitta
Dr. Mihelffy Albert,
Mihelffy András, Rytta, Esther
és a gyászoló család

(Minden külön értesítés helyett — Virágok mellőzése kériük)

Kolozsvári Chevre-Kadisa Szentegylet

Értesítés

Értesítetnek az érdekeltek, hogy egylettünk irodájában str. N. Filipescu (Szentlélek-u.) 1. szám alatt a hivatalos órák [d. e. 9—12, d. u. 8—6-ig] rendezesítetté, egy a be-mint a kifizetések, valamint a chevrát illető összes ügyek ezental csak ott nyarnek elintéztet. Telefon 4—63.

Cluj, 1921. október 27.

Elnökség.

Uj gyárvállalat — **Ügyeljünk a cégre**

Üvegesiszolda és tükörárugyár

PÉCHY ÉS TÁRSA

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 30

Részlet tüköröket, buforüvegeket, tükörök újrafoncsorozása, finn- és coltükörök gyártása

Függőlámpák, falilámpák és mindenféle világítási cikkek.

Préselt üveg áruk

ornament tábla, ablaktapasz valamint kristályfehér, csiszolt és festett üveg áruk és porcellán áruk raktáron vannak. Kérjen árajánlatot

Romlós Testvéreinktől

Oradea-Mare — Nagyvárad

Keretlecek — Dísztárgyak

Mizrachi helyicsoport Cluj

Meghívó

Alulírottak tisztelettel meghívotnak a folyó hó 3-án délután 5 órakor a Chevre-Kadisa (termében tartandó választmányi ülésre. — Tárgy: 1. Jegyzőkönyv hitelesítése. 2. Az országgyűlési konferenciára küldendő delegátusok jelölése.

Cluj, 1921. október 26-án.

Móza Elek jegyző.

Weinstein Samuél
Farkas Lajos
Rosenthal Gyula
Klein Samuél
Boskovits József
Fensterstein Béni
Rosenberg Lajos
Rosenberg Ferenc
Staubert József
Buchwald Izsák
Strohid Hermann

Weinstein Samu elnök.

Sim n József
Imre Mór
Salamon Márton
Waldner Mór
Kaufmann Dévid
Klein József
Spéter Mózes
Weisz Gyula
Farkas Izsák
Klen Mózes
Ernster A. József

Schwarcz Mór

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaiüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.

Üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (vált. Zöldfa-utca) 4.

Telefon 71

1923

Pontos és szolid kiszolgálás!

Értesítés

Értesítetnek mindazon Chevre tagok, kik egyútlejüket még nem kapták meg, annak átvétele végett Rosenzweig Antal elnök úrnál Széchenyi-tér [P. M. V.] 37 szám alatt 30 napon belül jelentkezzenek. — Egyben értesítetnek az egyletbe belépni szándékozók, hogy folyó hó 30-án délután 8 órakor a Ch.-K. iroda helyiségében folytatolagos tagfelvétel lesz. Kérötnék személyesen megjelenni.

Cluj, 1921. október 27.

Elnökség.

